

Pentru limba latină

de Arhim. Scriban

BIJU

Mă apuc să scriu într-o chestiune care nu prea e privată cu dragoste, de multă vreme societatea noastră românească de azi. A mai venit acum cu vreo milioare pentru limbă latină, pară un lucru simbolic, nepotrivit cu interesele lumii de azi și, deci, cine o face pare un om care nu mai înțelege cursul vremii. Limbile zise clasică, mai pe românește *metistre* (greaca și latină), adică limbile în care găsești plide de cugături bogate, de bună rostire a lor, de scrisere măreată și măsurată, nu se mai bucură de multă îmbrățișare, și pot fi băga de seamă, dușmania cu care sunt private.

Tot ce-aș putea spune eu în sprințul uneia din ele, a căel latine, singura de care vreau să scriu aici?

Multe... Vreau să spun, mai întâi, că, în chestiunea aceasta, suntem vorbitori cu multă usurință, fără a privi totușii factorii, ca în multe alte chestiuni. Se marginetează la faptul că, în scările noastre, nu se face treabă cu ea, și deci osândă și gata: afara!

Al doilea, multă, chiar oamenii de carte, vorbesc cu partinție. Flimică nouă ajunsă ei și să latinește sau grecește, încep să cărtă impotriva anumitor. E vorba numai și numai de situație lor: ingăduiți urăsc latiniștii la care nu să pută sută.

Iată ce citești în *Universul* din 18 Februarie a. c.:

„Marea publică trebuie să stie, că universitatea noastră are 25 de ani în viață publică licențiată în literă: filologie, istorie, literatură, oamenii cari n-au cunoscut clasicismul grăv și îsvărelor din această limbă; și mai mult: că avem licențiat (și evident, și doctor) în drept sau filosofie, cari n-au cunoscută măcar limbă latină care ne-a dat nomenclatura juridică și atâtă din cauza filosofiei”.

Vedeați, pe foarte mulți, școala să nu păseze de a înțelege limbă latină. Apoi în ceea ceaștră totdeauna ai să găsești rândurile dese ale acelor care cărăresc învățarea limbii latine.

Cu toate acestea trebuie spuse în această chestiune curiozitate care nu se spune, pentru că și înaintea ochilor tot material de fapte din care să-ți crești judecata. Limba latină are dreptă să strige în graful ei: „*Nisi ignorata dannetur* — să nu fie osândă, fără a se sătări toată pricina ei.

II

Pornit pe această cale, trebuie să spunem că prețul limbii latine nu este scos de la iveau, când se vorbește de ea numai ca deposit în care găsim literatura poporului roman. O, nu! E mult mai mult decât asta. Limba latină este ca o bibliotecă fără margini, în care să-și așeză atâtă material scris, încașat, găsit, neamă pune întrebări: în care din limbile pământului se găsește cel mai mult material scris, cu societatea că nu vom găsi, dacă vom spune că în limbă latină. În adevară, ia să ne găsim: De la sfârșitul Imperiului roman, până în prezent, când se înțelege limbă latinește, și în ceea ceaștră din drepturile ei. Una este că, vrând-nevrând, limbă românească de azi sătărește de limbă latină. Nu vorbim de limbă neacășă românească, acasă care se află în gura poporului, ci de limbă cărtăș, care plină de neologisme, care alcătuiesc parte din pozele întrebuijătoare cum se cade până nu sătărește limbă latină. Dacă nu să fie întrebău cum intră noi mulți oameni care au sătărește limbă românească însoțită fără să-ți latinește, cu toate acestea, deci sunt unii care sădă seama de formele limbii latine, acela pot fi întrebău cărămidă pentru alții din întrebuijătoare limbă românească cultă. Băgând de seamă cum se întrebă cursul și dând de veste cănd drumul se pornește spre est, îl pot impiedica limbă de a se slăbi. De pildă, cănd avem noi întrebuijătoare pronumele *sunt* și *nu sunt*.

Apoi și putin lucruri acestea, ca să-și dumnezeze aproape 2000 de ani de vîrstă și unu contingent întreg, care să-și dea totă învățătură într-o singură limbă... A nu era să îndemnă limbă latină, însăcum să fi lăsat de cheia cu care să-și deschizi că mai largă biblioteca a lumii.

Dacă se poate ca studiile cuvântă, chemarea sa din societate să-și scutească de nevoie de a avea o deosebită cunoștință despre limbă latină. Inginerul, medicul, arhitectul și alții au să băscați user peste se. Dar căci de cineașă parte, care să-și aducă nevoie de dănsă și care să-și mai slabă fără să... Toti ei pot de asemenea sărătători de cineașă, în ceea ceaștră totdeauna, care nu se poate umbla cu această deosebită cunoștință de azi, se făcă numai în latinește.

Apoi și putin lucruri acestea, ca să-și dumnezeze aproape 2000 de ani de vîrstă și unu contingent întreg, care să-și dea totă învățătură într-o singură limbă... A nu era să îndemnă limbă latină, însăcum să fi lăsat de cheia cu care să-și deschizi că mai largă biblioteca a lumii.

Da, se poate ca studiile cuvântă, chemarea sa din societate să-și scutească de nevoie de a avea o deosebită cunoștință despre limbă latină. Inginerul, medicul, arhitectul și alții au să băscați user peste se. Dar căci de cineașă parte, care să-și aducă nevoie de dănsă și care să-și mai slabă fără să... Toti ei pot de asemenea sărătători de cineașă, în ceea ceaștră totdeauna, care nu se poate umbla cu această deosebită cunoștință de azi, se făcă numai în latinește.

Apoi și putin lucruri acestea, ca să-și dumnezeze aproape 2000 de ani de vîrstă și unu contingent întreg, care să-și dea totă învățătură într-o singură limbă... A nu era să îndemnă limbă latină, însăcum să fi lăsat de cheia cu care să-și deschizi că mai largă biblioteca a lumii.

Da, se poate ca studiile cuvântă, chemarea sa din societate să-și scutească de nevoie de a avea o deosebită cunoștință despre limbă latină. Inginerul, medicul, arhitectul și alții au să băscați user peste se. Dar căci de cineașă parte, care să-și aducă nevoie de dănsă și care să-și mai slabă fără să... Toti ei pot de asemenea sărătători de cineașă, în ceea ceaștră totdeauna, care nu se poate umbla cu această deosebită cunoștință de azi, se făcă numai în latinește.

Apoi și putin lucruri acestea, ca să-și dumnezeze aproape 2000 de ani de vîrstă și unu contingent întreg, care să-și dea totă învățătură într-o singură limbă... A nu era să îndemnă limbă latină, însăcum să fi lăsat de cheia cu care să-și deschizi că mai largă biblioteca a lumii.

Da, se poate ca studiile cuvântă, chemarea sa din societate să-și scutească de nevoie de a avea o deosebită cunoștință despre limbă latină. Inginerul, medicul, arhitectul și alții au să băscați user peste se. Dar căci de cineașă parte, care să-și aducă nevoie de dănsă și care să-și mai slabă fără să... Toti ei pot de asemenea sărătători de cineașă, în ceea ceaștră totdeauna, care nu se poate umbla cu această deosebită cunoștință de azi, se făcă numai în latinește.

Apoi și putin lucruri acestea, ca să-și dumnezeze aproape 2000 de ani de vîrstă și unu contingent întreg, care să-și dea totă învățătură într-o singură limbă... A nu era să îndemnă limbă latină, însăcum să fi lăsat de cheia cu care să-și deschizi că mai largă biblioteca a lumii.

Da, se poate ca studiile cuvântă, chemarea sa din societate să-și scutească de nevoie de a avea o deosebită cunoștință despre limbă latină. Inginerul, medicul, arhitectul și alții au să băscați user peste se. Dar căci de cineașă parte, care să-și aducă nevoie de dănsă și care să-și mai slabă fără să... Toti ei pot de asemenea sărătători de cineașă, în ceea ceaștră totdeauna, care nu se poate umbla cu această deosebită cunoștință de azi, se făcă numai în latinește.

Apoi și putin lucruri acestea, ca să-și dumnezeze aproape 2000 de ani de vîrstă și unu contingent întreg, care să-și dea totă învățătură într-o singură limbă... A nu era să îndemnă limbă latină, însăcum să fi lăsat de cheia cu care să-și deschizi că mai largă biblioteca a lumii.

Da, se poate ca studiile cuvântă, chemarea sa din societate să-și scutească de nevoie de a avea o deosebită cunoștință despre limbă latină. Inginerul, medicul, arhitectul și alții au să băscați user peste se. Dar căci de cineașă parte, care să-și aducă nevoie de dănsă și care să-și mai slabă fără să... Toti ei pot de asemenea sărătători de cineașă, în ceea ceaștră totdeauna, care nu se poate umbla cu această deosebită cunoștință de azi, se făcă numai în latinește.

Apoi și putin lucruri acestea, ca să-și dumnezeze aproape 2000 de ani de vîrstă și unu contingent întreg, care să-și dea totă învățătură într-o singură limbă... A nu era să îndemnă limbă latină, însăcum să fi lăsat de cheia cu care să-și deschizi că mai largă biblioteca a lumii.

Da, se poate ca studiile cuvântă, chemarea sa din societate să-și scutească de nevoie de a avea o deosebită cunoștință despre limbă latină. Inginerul, medicul, arhitectul și alții au să băscați user peste se. Dar căci de cineașă parte, care să-și aducă nevoie de dănsă și care să-și mai slabă fără să... Toti ei pot de asemenea sărătători de cineașă, în ceea ceaștră totdeauna, care nu se poate umbla cu această deosebită cunoștință de azi, se făcă numai în latinește.

Apoi și putin lucruri acestea, ca să-și dumnezeze aproape 2000 de ani de vîrstă și unu contingent întreg, care să-și dea totă învățătură într-o singură limbă... A nu era să îndemnă limbă latină, însăcum să fi lăsat de cheia cu care să-și deschizi că mai largă biblioteca a lumii.

Da, se poate ca studiile cuvântă, chemarea sa din societate să-și scutească de nevoie de a avea o deosebită cunoștință despre limbă latină. Inginerul, medicul, arhitectul și alții au să băscați user peste se. Dar căci de cineașă parte, care să-și aducă nevoie de dănsă și care să-și mai slabă fără să... Toti ei pot de asemenea sărătători de cineașă, în ceea ceaștră totdeauna, care nu se poate umbla cu această deosebită cunoștință de azi, se făcă numai în latinește.

Apoi și putin lucruri acestea, ca să-și dumnezeze aproape 2000 de ani de vîrstă și unu contingent întreg, care să-și dea totă învățătură într-o singură limbă... A nu era să îndemnă limbă latină, însăcum să fi lăsat de cheia cu care să-și deschizi că mai largă biblioteca a lumii.

Da, se poate ca studiile cuvântă, chemarea sa din societate să-și scutească de nevoie de a avea o deosebită cunoștință despre limbă latină. Inginerul, medicul, arhitectul și alții au să băscați user peste se. Dar căci de cineașă parte, care să-și aducă nevoie de dănsă și care să-și mai slabă fără să... Toti ei pot de asemenea sărătători de cineașă, în ceea ceaștră totdeauna, care nu se poate umbla cu această deosebită cunoștință de azi, se făcă numai în latinește.

Apoi și putin lucruri acestea, ca să-și dumnezeze aproape 2000 de ani de vîrstă și unu contingent întreg, care să-și dea totă învățătură într-o singură limbă... A nu era să îndemnă limbă latină, însăcum să fi lăsat de cheia cu care să-și deschizi că mai largă biblioteca a lumii.

Da, se poate ca studiile cuvântă, chemarea sa din societate să-și scutească de nevoie de a avea o deosebită cunoștință despre limbă latină. Inginerul, medicul, arhitectul și alții au să băscați user peste se. Dar căci de cineașă parte, care să-și aducă nevoie de dănsă și care să-și mai slabă fără să... Toti ei pot de asemenea sărătători de cineașă, în ceea ceaștră totdeauna, care nu se poate umbla cu această deosebită cunoștință de azi, se făcă numai în latinește.

Apoi și putin lucruri acestea, ca să-și dumnezeze aproape 2000 de ani de vîrstă și unu contingent întreg, care să-și dea totă învățătură într-o singură limbă... A nu era să îndemnă limbă latină, însăcum să fi lăsat de cheia cu care să-și deschizi că mai largă biblioteca a lumii.

Da, se poate ca studiile cuvântă, chemarea sa din societate să-și scutească de nevoie de a avea o deosebită cunoștință despre limbă latină. Inginerul, medicul, arhitectul și alții au să băscați user peste se. Dar căci de cineașă parte, care să-și aducă nevoie de dănsă și care să-și mai slabă fără să... Toti ei pot de asemenea sărătători de cineașă, în ceea ceaștră totdeauna, care nu se poate umbla cu această deosebită cunoștință de azi, se făcă numai în latinește.

Apoi și putin lucruri acestea, ca să-și dumnezeze aproape 2000 de ani de vîrstă și unu contingent întreg, care să-și dea totă învățătură într-o singură limbă... A nu era să îndemnă limbă latină, însăcum să fi lăsat de cheia cu care să-și deschizi că mai largă biblioteca a lumii.

Da, se poate ca studiile cuvântă, chemarea sa din societate să-și scutească de nevoie de a avea o deosebită cunoștință despre limbă latină. Inginerul, medicul, arhitectul și alții au să băscați user peste se. Dar căci de cineașă parte, care să-și aducă nevoie de dănsă și care să-și mai slabă fără să... Toti ei pot de asemenea sărătători de cineașă, în ceea ceaștră totdeauna, care nu se poate umbla cu această deosebită cunoștință de azi, se făcă numai în latinește.

Apoi și putin lucruri acestea, ca să-și dumnezeze aproape 2000 de ani de vîrstă și unu contingent întreg, care să-și dea totă învățătură într-o singură limbă... A nu era să îndemnă limbă latină, însăcum să fi lăsat de cheia cu care să-și deschizi că mai largă biblioteca a lumii.

Da, se poate ca studiile cuvântă, chemarea sa din societate să-și scutească de nevoie de a avea o deosebită cunoștință despre limbă latină. Inginerul, medicul, arhitectul și alții au să băscați user peste se. Dar căci de cineașă parte, care să-și aducă nevoie de dănsă și care să-și mai slabă fără să... Toti ei pot de asemenea sărătători de cineașă, în ceea ceaștră totdeauna, care nu se poate umbla cu această deosebită cunoștință de azi, se făcă numai în latinește.

Apoi și putin lucruri acestea, ca să-și dumnezeze aproape 2000 de ani de vîrstă și unu contingent întreg, care să-și dea totă învățătură într-o singură limbă... A nu era să îndemnă limbă latină, însăcum să fi lăsat de cheia cu care să-și deschizi că mai largă biblioteca a lumii.

Da, se poate ca studiile cuvântă, chemarea sa din societate să-și scutească de nevoie de a avea o deosebită cunoștință despre limbă latină. Inginerul, medicul, arhitectul și alții au să băscați user peste se. Dar căci de cineașă parte, care să-și aducă nevoie de dănsă și care să-și mai slabă fără să... Toti ei pot de asemenea sărătători de cineașă, în ceea ceaștră totdeauna, care nu se poate umbla cu această deosebită cunoștință de azi, se făcă numai în latinește.

Apoi și putin lucruri acestea, ca să-și dumnezeze aproape 2000 de ani de vîrstă și unu contingent întreg, care să-și dea totă învățătură într-o singură limbă... A nu era să îndemnă limbă latină, însăcum să fi lăsat de cheia cu care să-și deschizi că mai largă biblioteca a lumii.

Da, se poate ca studiile cuvântă, chemarea sa din societate să-și scutească de nevoie de a avea o deosebită cunoștință despre limbă latină. Inginerul, medicul, arhitectul și alții au să băscați user peste se. Dar căci de cineașă parte, care să-și aducă nevoie de dănsă și care să-și mai slabă fără să... Toti ei pot de asemenea sărătători de cineașă, în ceea ceaștră totdeauna, care nu se poate umbla cu această deosebită cunoștință de azi, se făcă numai în latinește.

Apoi și putin lucruri acestea, ca să-și dumnezeze aproape 2000 de ani de vîrstă și unu contingent întreg, care să-și dea totă învățătură într-o singură limbă... A nu era să îndemnă limbă latină, însăcum să fi lăsat de cheia cu care să-și deschizi că mai largă biblioteca a lumii.

Da, se poate ca studiile cuvântă, chemarea sa din societate să-și scutească de nevoie de a avea o deosebită cunoștință despre limbă latină. Inginerul, medicul, arhitectul și alții au să băscați user peste se. Dar căci de cineașă parte, care să-și aducă nevoie de dănsă și care să-și mai slabă fără să... Toti ei pot de asemenea sărătători de cineașă, în ceea ceaștră totdeauna, care nu se poate umbla cu această deosebită cunoștință de azi, se făcă numai în latinește.

Apoi și putin lucruri acestea, ca să-și dumnezeze aproape 2000 de ani de vîrstă și unu contingent întreg, care să-și dea totă învățătură într-o singură limbă... A nu era să îndemnă limbă latină, însăcum să fi lăsat de cheia cu care să-și deschizi că mai largă biblioteca a lumii.

Da, se poate ca studiile cuvântă, chemarea sa din societate să-și scutească de nevoie de a avea o deosebită cunoștință despre limbă latină. Inginerul, medicul, arhitectul și alții au să băscați user peste se. Dar căci de cineașă